

- державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій], 2009. – 27 с.
8. Заниздрa Н. А. Государственная информационная политика на современном этапе и пути ее совершенствования // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського / Н.А. Занизда. – Випуск 4/2012 (75).-с.193-195.
 9. Мельник М. Сутність поняття «державна політика розвитку інформаційного суспільства»: узагальнення європейських та вітчизняних трактувань / «Демократичне врядування»: науковий вісник, вип..9, 2012 // М. Мельник – Режим доступу: <http://www.lvivacademy>.
 10. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика: мета та теоретичні засади реалізації: / В.Ю. ССтепанов. – Вип. 2, 2011. (Держава та регіони. Сер. Держ. упр) // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. - С.60-63.
 11. Нисневич Ю.А. Информация и власть / Ю.А. Нисневич. – М. : Мысль, 2000. — 175 с.
 12. Степанов В.Ю. Державна інформаційна політика в сучасному політичному просторі / В.Ю. Степанов // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 3. – С. 76–78.
 13. Про національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 27-28, ст.181.
 14. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007 № 537-V // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 12, ст.102.
 15. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження КМУ від 15.05.2013 № 386-р // – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>.

УДК 347.77.025

Серебряник О.О.,
здобувач відділу проблем цивільного,
трудового і підприємницького права
Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України

ОБЪЕКТИВНА ФОРМА ИНФОРМАЦИИ ПРО ФИЗИЧНУ ОСОБУ

Стаття присвячена проблемам інформації про фізичну особу, яка є різновидом інформації. Встановлено що цей вид інформації носить «особистий» характер, тобто має нерозривний зв'язок з особою – носієм такої інформації. Доведено, що дані про особу є змістом баз персональних даних підприємств, фінансових установ, бібліотек, банків даних про осіб з певним соціальним статусом, Інтернет ресурсів. Визначено, що під об'єктивною формою інформації слід розуміти форму, яка фіксується на певному носії, робить інформацію доступною для сприйняття інших людей та відтвореною.

Ключові слова: інформація, інформація про фізичну особу, об'єктивна форма, бази даних, банк даних.

Статья посвящена проблемам информации о физическом лице, являющейся разновидностью информации. Установлено, что этот вид информации носит «личный» характер, то есть имеет неразрывную связь с лицом носителем такой информации. Доказано, что данные о личности являются содержанием баз персональных данных предприятий, финансовых учреждений, библиотек, банков данных о лицах с определенным социальным статусом, Интернет ресурсов. Определено, что под объективной формой информации следует понимать форму, которая фиксируется на определенном носителе и делает информацию доступной для восприятия других людей, воспроизводимой.

Ключевые слова: информация, информация о физическом лице, объективная форма, базы данных, банк данных.

The article deals with the problems of information about an individual, which is a kind of information. It was established that this type of information is "personal" in nature, that is inextricable link with the person - the bearer of such information. It is proved that the identity is the essence of personal data businesses, financial institutions, libraries, data on persons with a certain social status, Internet resources. Determined that under the objective form of information should be understood form, which is fixed on certain media, makes information available to the perception of other people and replicable.

Key words: information, information about an individual, objective form, databases, data bank.

Актуальність проблематики. Розвиток цифрових технологій пронизує становлення сучасного суспільства. Це відбивається і на формуванні законодавства. Так, у 1998 р. було прийнято Закон України «Про Національну програму інформатизації» [1], який визначив інформатизацію як сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки. Закріплення у вказаному законі засад інформатизації суспільства надало можливість продовжувати розбудову правового регулювання відносин у сфері інформаційних систем та мереж. У цьому напрямку було прийнято низька законів, наприклад «Про електронний цифровий підпис» (2003 р.), «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003 р.), «Про захист персональних даних» (2010 р.), «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.) інші. Вказані акти були спрямовані на врегулювання відносин, які виникають навколо інформації. Серед її різновидів окремо сформувався інформація про фізичну особу, зокрема про її підпис, персональні дані. При цьому її місце в системі правових інститутів, критерії охорони інформації про фізичну особу, як об'єкту цивільних правовідносин, не було конкретизовано.

Ступінь наукової розробки. На науковому рівні проблема визначення інформації, як об'єкту цивільного права, розроблялась у працях Г. О. Андрощука, Б. С. Антімонова, Ю. М. Батуріна, М. І. Брагінського, О. Б. Бутнік-Сіверського, Е. П. Гаврілова, А. Б. Гельба, М. В. Гордона, В. А. Дозорцева, В. С. Дроб'язко, В. І. Жукова, В. Я. Йонаса, О. С. Іоффе, Ю. М. Капіци, О. В. Кохановської, С. Й. Литвина, І. Е. Маміофи, Ю. Г. Матвеева, Л. І. Подшібіхіна, О. Д. Святоцького, А. П. Сергеева, С. А. Сударікова, Р. Б. Шишки, О. О. Штефан, В. В. Черячукіна та інших. Вказані вчені намагалися розглянути інформацію не лише, як окремий об'єкт цивільних правовідносин, а і як елемент інших об'єктів, зокрема баз даних. Незважаючи на їх вагомий внесок у розробку вказаної тематики окремого комплексного дослідження стосовно інформації про фізичну особи не встановлювалось. Викладене вказує на необхідність дослідити інформацію про фізичну особу в межах цивільного права, зокрема її об'єктивну форму.

Метою статті є встановлення поняття інформації про фізичну особу, як об'єкта цивільних прав, та визначення її об'єктивної форми існування і надання науково обґрунтованих пропозицій.

Виклад матеріалу. Під інформацією у ст. 1 Закону України «Про інформацію» розуміються будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [2]. Це законодавче визначення вказує на дві основні характеристики цього об'єкту. По-перше, його змістом є данні; по-друге,

об'єктивною формою інформації є будь-який матеріальний носій, включаючи електронний. Ще одна характеристика цього об'єкту міститься у ст. 177 ЦК України відповідно до якої об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага. З цього випливає, що інформація є об'єктом цивільних прав зі всіма йому притаманними рисами.

Загальною та найбільш характерною для всіх об'єктів цивільних прав ознакою є їх дискретність (від лат. *diskretus* – розділений, переривчастий), тобто їх якісна, а також фізична та/або облікова визначеність та відособленість від усіх інших об'єктів. Ця ознака є універсальною має прояв як на окремих видах об'єктів цивільних прав (правових абстракціях), так і на емпіричному рівні [3, с. 106]. Об'єктам цивільного права властива також цільова спрямованість задоволення потреби носія суб'єктивних прав та правове закріплення його за певним суб'єктом. Вказана система ознак об'єктів цивільного права цілком притаманна інформації, оскільки вона може належи певному суб'єкту, стосовно неї виникають права та обов'язки, вона може бути відокремлена від інших об'єктів за допомогою матеріального носія на якому закріплена.

Ознаки інформації, як об'єкта цивільних правовідносин, є постійним предметом наукового обговорення. На думку В. С. Цимбалюк, інформація має об'єктивні ознаки майна. Її основою є природні ознаки, вона може вимірюватися умовними друкованими аркушами, кількістю умовних знаків (літер, цифр і т.д.), у електронній формі – у бітах, байтах, кілобайтах тощо [4, с. 297–298]. О. В. Кохановська стверджує, що інформація, безумовно, є нематеріальним результатом інтелектуальної діяльності людини і за своєю суттю близька до таких відомих цивільному праву об'єктів, як об'єкти інтелектуальної власності й особисті немайнові блага [5, с. 106]. Л. Б. Сітдикова, розглядаючи інформацію як правову категорію, вказує на такі її властивості: фізична невідчужуваність, змістовність та незалежність форм надання відомостей [6, с. 10]. Погоджуючись з вказаними науковими позиціями, підкреслимо наступне: інформація можна відноситися до нематеріальних благ, яка складається з систематизованих даних та має об'єктивну форму існування.

Відносно об'єктивної форми існування інформації є різні наукові підходи. Одна група науковців стверджує, що при виділенні таких властивостей інформації, як можливість її дотиражування, екземплярність інформаційної речі, організаційної форми, має місце підміна властивостей інформації властивостями матеріального носія [7, с. 23], інформація незалежна від матеріального носія (І. В. Савельєв, О. А. Самохвалов, Л. Б. Сітдикова). Інша – вказує, що інформація не може брати участь у правовідносинах, інакше як будучи зафіксованою на матеріальному носії. При включенні в обіг інформація завжди (або частіше всього) відображається на матеріальному носії, у зв'язку з чим виникає двоєдність інформації та її матеріального носія (В. О. Копилов, Г. О. Лобанов, В. С. Цимбалюк) [8, с. 49]. Аналізуючи ці підходи, слід підтримати другу групу науковців, оскільки їх позиція найбільш близько базується на законодавчому розумінні інформації, яке надано у п. 1 ст. 200 ЦК України: інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Отже, інформація може стати об'єктом правовідносин, стосовно якого виникають суб'єктивні права та обов'язки, лише при фіксуванні її на матеріальному носії. Цей носій можна умовно назвати об'єктивною формою інформації (за аналогією критерію зовнішнього

збереження об'єкта інтелектуальної власності). Об'єктивна форма об'єкту інтелектуальної власності є необхідною умовою, без якої неможливе існування цього об'єкту.

Зауважимо, що в технічних дисциплінах розповсюджено техноцентричний підхід до інформації, згідно з яким інформацію ототожнюють з даними. Оскільки, по комп'ютерних мережах передаються тільки дані, то комп'ютери обробляють тільки дані. При цьому в базах даних також зберігаються тільки дані. Чи стануть ці дані інформацією залежить не тільки від даних, але і від численних апаратних, програмних та природних методів [9, с. 19]. Так, будь-яка інформація у формі текстів, слів, звуків, статичне або рухоме зображення перекладаються на бінерну мову, зберігаються у пам'яті комп'ютера, можуть передаватися у будь-яке місце, а потім перетворюватись у різні форми, які дають можливість її сприймати [10, с. 99]. Це надає можливість стверджувати, що під об'єктивною формою інформації слід розуміти форму, яка робить інформацію не просто доступною для сприйняття інших людей, але й відтвореною. Тобто, інформація існує в об'єктивній формі, коли вона фіксується на певному носії і тому вважається закріпленою. Такий стан виникає, якщо вона зберігається на деяких середовищах, в яких вона може бути сприйнятою та відтвореною. Наприклад, інформація є зафіксованою, коли зберігається у формі картотек, на жорсткому диску комп'ютера у вигляді баз даних, існує в оперативній пам'яті комп'ютера, на оптичних дисках. При цьому захист інформації починається з моменту її фіксації на матеріальному носії. Слід особливо підкреслити, що об'єктивна форма існування даних має особливе значення, оскільки, при зберіганні даних вирішуються дві проблеми: як зберігати дані в найбільш компактному виді і як забезпечити до них зручний і швидкий доступ (якщо доступ незабезпечений, то це не зберігання) [11, с. 24].

На цей час, найбільш поширеною об'єктивною формою існування даних є цифрова форма, тому що інформація все частіше надається в цифровому форматі. Цифрова форма представляє собою в найпростішому випадку величезну послідовність чисел (0 і 1) у двійковій системі числення. Для неї є характерне наступне: 1) копіювання даних у цифровій формі вимагає значно менших економічних витрат; 2) копіювання здійснюється без втрати якості оригіналу або навіть копії оригіналу даних; 3) ця форма є оптимальною для передачі в електронних мережах, що робить можливим існування даних не тільки на стаціонарних носіях, але і на локальних або мережевих пристроях. Однак цифрова форма породжує проблематику захисту інформації, оскільки доступ до копіювання цифрового об'єкту є загальним, особливу занепокоєність у зв'язку з цим визиває проблематика захисту інформації про фізичну особу. Першим кроком при розбудові системи захисту інформації про фізичну особу є визначення її можливої об'єктивної форми.

Відокремлення інформації про фізичну особу, як окремої правової дефініції, надає можливість вказівка ст. 10 Закону України «Про інформацію» про види інформації за змістом: інформація про фізичну особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, інформація про стан довкілля (екологічна інформація), інформація про товар (роботу, послугу), науково-технічна інформація, податкова інформація, правова інформація, статистична інформація, соціологічна інформація, інші види інформації. Звернемо увагу, що інформація про фізичну особу є окремим її видом, що дозволяє проводити самостійне дослідження цієї категорії.

Однією з найбільш поширених форм фіксування інформації про фізичну особу є бази даних, оскільки метою створення баз даних, як різновиду інформаційної технології

та форми зберігання даних, є побудова системи даних, незалежних від прийнятих алгоритмів (програмного забезпечення), застосовуваних технічних засобів і фізичного розташування даних в ЕОМ. Наприклад, Законом України «Про захист персональних даних» (ст. 2) наводиться поняття бази персональних даних, яка являє собою іменовану сукупність упорядкованих персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних [12]. Дане формулювання акцентує увагу не на ознаках самої бази, як об'єкту відносин, а на її змісті, який складають особливі відомості про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Таке визначення пов'язане з особливим призначенням закону: він не регулює відносини навколо бази, а спрямований на захист персональних даних і збереження їх конфіденційності у процесі обробки, тому база тут виступає не як об'єкт відносин, а як форма організації захищеної від розголошення інформації.

Необхідно підкреслити, що крім бази персональних даних існують і інші матеріальні носії у вигляді баз даних, метою яких є збереження та обробка інформації про фізичну особу. Наприклад, у Рішенні Фонду гарантування вкладів фізичних осіб № 3 від 09.07.2012 р. «Правила формування та ведення баз даних про вкладників» виокремлено наступну базу даних: база даних про вкладників – це сховище даних програмно-апаратного комплексу як частини системи автоматизації роботи банку, що забезпечує накопичення, збереження, належне використання інформації про вкладників, необхідної для здійснення Фондом виплат гарантованих сум відшкодувань [13].

Законодавцем виокремлюється і такий матеріальний носій інформації про фізичну особу як банк даних. Цей об'єкт фіксації передбачений у Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Відповідно до вказаного закону Служба у справах дітей забезпечує створення і ведення банку даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та банк даних про сім'ї потенційних усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів [14].

У сучасному суспільстві, яке базується на інформатизації, створюються і власні матеріальні форми фіксації інформації про фізичну особу, зокрема так звані «сторінки про особу» у соціальних мережах «Однокласники», «Друзі», «Вконтакте» інших. Це вказує, що об'єктивна форма інформації про фізичну особу може як бути передбаченою, так і не передбаченою у законодавстві. Встановлення чи не встановлення правової регламентації об'єктивної форми інформації про фізичну особу не впливає на захист даних про особу, які розташовані на матеріальному носії.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Інформація може стати об'єктом правовідносин, стосовно якого виникають суб'єктивні права та обов'язки, лише при фіксуванні її на матеріальному носії. Цей носій може мати таку умовну назву – об'єктивна форма інформації (за аналогією критерію зовнішнього збереження об'єкта інтелектуальної власності). Об'єктивною формою інформації про фізичну особу можна називати будь-який матеріальний носій, призначений для збереження та обробки даних про фізичну особу, за допомогою якого інформація може бути сприйнятою та відтвореною. До цієї форми можна віднести бази персональних даних, бази даних про фізичних осіб, банки даних, сторінки фізичної особи у мережі Інтернет тощо.

Вважаємо, що у подальшому перспективним напрямом наукових досліджень є наукова розробка питань, що стосуються розкриття змісту та захисту інформації про

фізичну особу та формулювання законодавчих пропозицій щодо закріплення гарантій їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Про Національну програму інформатизації: Закон України № 74/98-ВР від 04.02. 1998. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98>.
2. Про інформацію: Закон України № 2657-ХІІ від 02.10.1992. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
3. Лапач В. А. Система объектов гражданских прав: теория и судебная практика. – М. : Юридический центр Пресс, 2002. – 568 с.
4. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики): [монограф.] / В. С. Цимбалюк – К. : Освіта України, 2010. – 388 с.
5. Кохановська О. Теоретичні проблеми цивільно-правового регулювання інформаційних відносин в Україні / О. Кохановська // Право України. – 2004. – № 2. – С. 106–110.
6. Ситдикова Л. Б. Нормативно-правовое и договорное регулирование отношений на возмездное оказание информационных услуг . – Режим доступу: <http://www.lawmix.ru/commlaw/769>.
7. Самохвалов А. А. Информация как объект гражданских прав / А. А. Самохвалов // Право: теория и практика. – 2003. – № 15. – С. 19–31.
8. Копопылов В. А. Информационное право: Учебник. 2 изд., перераб. и доп. –М. : Юрист, 2004. – 512 с.
9. Информатика для юристов и экономистов / Симонович С. В. и др. – Спб. : Питер, 2003. – 688 с.
10. Штефан О. Авторське право на сучасні комп'ютерні технології // Право України. – 2005. – № 2. – С. 99–103.
11. Економічна інформатика : навч. посіб. / Є. О. Глотов, В. К. Чірт, Є. Ю. Кузькін ; МФ, УДУФМТ. Харків : ХІФ УДУФМТ, 2010. – 488 с.
12. Про захист персональних даних : Закон України № 2297-VI від 01.06.2010 – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
13. Правила формування та ведення баз даних про вкладників : Рішення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб № 3 від 09.07.2012. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1430-12#n15>.
14. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України № 2342-IV від 13.01.2005. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/>.

УДК 351.741

Фролов Ю.М.,

декан юридичного факультету Бердянського
університету менеджменту і бізнесу,
доктор юридичних наук, доцент

**ВИДИ ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ
ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ**

У статті надано визначення терміну «класифікація». Грунтуючись на аналізі наукової літератури та чинного законодавства зроблено висновок про відсутність чітко визначеної класифікації видів цивільного контролю за діяльністю органів прокуратури. Запропоновано в якості основного критерію класифікації цивільного контролю використати суб'єктний склад його здійснення.

Ключові слова: цивільний контроль, діяльність органів прокуратури, класифікація цивільного контролю за діяльністю органів прокуратури.